

Finansutskottets betänkande 2020/21:FiU48

Riksrevisionens rapport om Finansinspektionens arbete för att motverka intressekonflikter

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen lägger regeringens skrivelse till handlingarna och avslår ett motionsyrkande om Finansinspektionens personalomsättning. Utskottet noterar att regeringen avser att följa upp frågan inom ramen för sin myndighetsstyrning.

I betänkandet finns en reservation (V, KD).

Behandlade förslag

Skrivelse 2020/21:93 Riksrevisionens rapport om Finansinspektionens arbete för att motverka intressekonflikter.

Ett yrkande i en följdmotion.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Utskottets överväganden	5
Riksrevisionens rapport om Finansinspektionens arbete för att motverka intressekonflikter	5
Reservation	9
Riksrevisionens rapport om Finansinspektionens arbete för att motverka intressekonflikter (V, KD)	9
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	10
Skrivelsen	10
Följdmotionen	10

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Riksrevisionens rapport om Finansinspektionens arbete för att motverka intressekonflikter

Riksdagen avslår motion

2020/21:3875 av Jakob Forssmed m.fl. (KD) och

lägger skrivelse 2020/21:93 till handlingarna.

Reservation (V, KD)

Stockholm den 18 maj 2021

På finansutskottets vägnar

Åsa Westlund

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Åsa Westlund (S), Elisabeth Svantesson (M), Gunilla Carlsson (S), Edward Riedl (M), Oscar Sjöstedt (SD), Adnan Dibrani (S), Emil Källström (C), Ulla Andersson (V), Jan Ericson (M), Dennis Dioukarev (SD), Ingela Nylund Watz (S), Jakob Forssmed (KD), Ingemar Nilsson (S), Mats Persson (L), Charlotte Quensel (SD), Karolina Skog (MP) och Magdalena Schröder (M).

Redogörelse för ärendet

I regeringens skrivelse 2020/21:93 Riksrevisionens rapport om Finansinspektionens arbete för att motverka intressekonflikter behandlas Riksrevisionens granskningsrapport RiR 2020:18. I rapporten har Riksrevisionen granskat Finansinspektionens arbete för att motverka intressekonflikter inom myndigheten. Riksdagen överlämnade granskningsrapporten till regeringen den 15 oktober 2020. Regeringen lämnade den 16 februari 2021 sin skrivelse till riksdagen med anledning av granskningsrapporten.

Den 22 oktober 2020 informerade riksrevisor Helena Lindberg med medarbetare finansutskottet om den aktuella granskningsrapporten.

En motion har väckts med anledning av regeringens skrivelse. En förteckning över behandlade förslag finns i bilagan till betänkandet.

Utskottets överväganden

Riksrevisionens rapport om Finansinspektionens arbete för att motverka intressekonflikter

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om Finansinspektionens personalomsättning och lägger skrivelsen till handlingarna.

Jämför reservationen (V, KD).

Riksrevisionens granskningsrapport

Riksrevisionen har granskat om Finansinspektionen bedriver ett effektivt arbete för att motverka risken för intressekonflikter inom myndigheten. Med intressekonflikter menas motsättningar mellan myndighetens uppdrag och de anställdas privata intressen som kan leda till bristande objektivitet och otillbörligt hänsynstagande i myndighetsutövningen.

Granskningens resultat och Riksrevisionens rekommendationer

Riksrevisionens övergripande slutsats är att Finansinspektionen behöver göra mer för att motverka risken för intressekonflikter. Myndigheten har de viktigaste verktygen på plats i form av regler, riktlinjer och arbetsprocesser men behöver öka sina insatser för att de ska tillämpas som det är tänkt och med önskat resultat.

När det gäller personalflöden visar granskningen att Finansinspektionen har hög personalomsättning samt ett omfattande personalutbyte med finansbranschen. Riksrevisionen anför att detta kan undergräva såväl allmänhetens som branschens förtroende för myndighetens förmåga att utföra sitt uppdrag. Enligt Riksrevisionens mening skulle Finansinspektionen kunna överväga att i viss mån bredda sin rekrytering för att på så sätt få in andra perspektiv i sina berednings- och beslutsprocesser.

Granskningen visar även att besluts- och beredningsprocesser i allt väsentligt följer de påbjudna stegen och att de flesta medarbetare och chefer tycker att de fungerar bra. Samtidigt konstaterar Riksrevisionen att en inte oväsentlig andel av handläggarna inte anser att myndighetens beslut präglas av objektivitet och saklighet. Riksrevisionen anser att det finns skäl att noggrant följa frågan. När det gäller jävsregler har Finansinspektionen, till skillnad från en del andra myndigheter, inte tydligt uttalat att dessa även gäller när en anställd söker jobb i en annan organisation. Riksrevisionen anser att Finansinspektionen tydligt bör uppmärksamma sina anställda på att de kan hamna i en jävssituation eller intressekonflikt när de söker arbete hos en annan

organisation. Myndigheten bör också följa upp och kontrollera hur personalen följer jävsreglerna i detta avseende.

Återkommande utbildning och lättillgänglig information är enligt Riksrevisionen av stor betydelse för att Finansinspektionens regler och riktlinjer ska tillämpas på ett enhetligt och korrekt sätt. Det handlar dels om vilka regler och förhållningssätt som gäller för intressekonflikter, dels om den statliga värdegrunden och statstjänstemannarollen. Såväl chefer som handläggare efterlyser mer utbildning om statlig värdegrund och intressekonflikter. Riksrevisionen bedömer att Finansinspektionen behöver satsa mer på att utbilda och informera personalen om såväl intressekonflikter som vad det innebär att vara statstjänsteman. Riksrevisionen ser positivt på de utbildningsinsatser som Finansinspektionen har aviserat under granskningen.

När det gäller dokumentation konstaterar Riksrevisionen att det finns vissa brister i hur arbetet i myndighetens processer kring hantering av intressekonflikter dokumenteras och att Finansinspektionen bör utveckla sin kontroll och uppföljning av insatserna mot intressekonflikter inom myndigheten. Dokumentationskraven ska dock inte ställas undantagslöst utan ta hänsyn till integritetsaspekter.

Mot bakgrunden ovan ger Riksrevisionen följande rekommendationer till Finansinspektionen:

- Öka utbildnings- och informationsinsatserna om intressekonflikter och statstjänstemannarollen. Det bör finnas utbildningsmoment som all operativ personal ska genomgå med viss regelbundenhet och myndigheten bör underlätta för personalen att tolka bestämmelserna om intressekonflikter.
- Utveckla kontroll och uppföljning av hur myndighetens regler och insatser för att motverka intressekonflikter tillämpas och fungerar i praktiken. I detta bör ingå att noggrant följa arbetet inom ramen för myndighetens berednings- och beslutsprocesser.
- Dokumentera anmälningar och beslut i ökad utsträckning när det gäller frågor om jäv, bisysslor och andra intressekonflikter.

Regeringens skrivelse

Regeringens bedömning av Riksrevisionens iakttagelser

När det gäller personalflöden till och från den privata sektorn instämmer regeringen i Riksrevisionens konstaterande att det kan uppstå intressekonflikter som myndigheten behöver hantera och följa upp. Samtidigt framhålls att kunskap och erfarenheter om t.ex. regelefterlevnad och tillsynsarbete som de anställda har fått på Finansinspektionen i det större perspektivet kan ha en långsiktigt positiv effekt för branschens förmåga att internt förbättra regelefterlevnad och ta till sig kritik från bl.a. Finansinspektionens tillsynsverksamhet. Liksom Riksrevisionen noterar regeringen att Finansinspektionens personalomsättning är hög jämfört med andra statliga

myndigheter. Regeringen menar att situationen behöver ses utifrån flera perspektiv, t.ex. att myndigheten har vuxit till följd av en stadig anslagsutveckling de senaste åren.

Regeringen håller med Riksrevisionen om att Finansinspektionens regler, riktlinjer och arbetsprocesser för att motverka intressekonflikter är ändamålsenliga. Regeringen lyfter i detta sammanhang att avsaknaden av uttalade bestämmelser om hur en anställd ska agera vid förhandling om anställning medför att det vilar ett stort ansvar på den enskilde att göra en bedömning av den aktuella situationen. Regeringen instämmer i att det kan finnas en risk att en fråga om jäv eller intressekonflikt inte anmäls i en sådan situation och att myndigheten bör fortsätta att arbeta för att minska den risken. Regeringen nämner samtidigt vikten av att värna den enskildes integritet samt statens arbetsgivarperspektiv. För hårda karantänsbestämmelser eller krav på att anmäla sondering med ny potentiell arbetsgivare även i tidiga skeden riskerar att skada anseendet för staten som arbetsgivare. Regeringen ser positivt på den information som Finansinspektionen kommer att ta fram om vad en anställd som deltar i en pågående rekryteringsprocess hos ett företag som står under Finansinspektionens tillsyn bör tänka på samt vilken funktion inom myndigheten som kan hjälpa den enskilde med rådgivning och stöd.

Regeringen instämmer i Riksrevisionens iakttagelse att välfungerande besluts- och beredningsprocesser har en strategisk betydelse för myndighetsutövningen och att det finns anledning att noggrant följa frågan.

När det gäller utbildnings- och informationsinsatser instämmer regeringen i Riksrevisionens slutsats att Finansinspektionen behöver satsa mer på att utbilda och informera personalen om såväl intressekonflikter och statlig värdegrund som statstjänstemannarollen. Regeringen ser liksom Riksrevisionen positivt på de planer som Finansinspektionen har aviserat när det gäller olika initiativ på området.

I fråga om dokumentation instämmer regeringen i Riksrevisionens slutsats att Finansinspektionen bör följa upp hur de interna reglerna och riktlinjerna följs.

Finansinspektionen har lämnat synpunkter till regeringen på Riksrevisionens granskningsrapport som också återges i regeringens skrivelse.

Motionen

I kommittémotion 2020/21:3875 av Jakob Forssmed m.fl. (KD) anför motionärerna att det omfattande personalutbyte med finansbranschen som Riksrevisionen pekar på i sin granskning kan undergräva såväl allmänhetens som branschens förtroende för Finansinspektionens förmåga att utföra sitt uppdrag. Motionärerna lyfter i det här sammanhanget de senaste årens höga personalomsättning hos Finansinspektionen och att det finns stora risker med att personal som haft djup insyn i myndighetens tillsynsarbete så snabbt och lätt kan övergå till att i stället hjälpa det tillsynade företaget. Till detta riskerar myndigheten att ligga steget efter när det gäller att ta fram och tillämpa regelverk när den ständigt förlorar sin expertkompetens.

Mot den bakgrunden anser motionärerna att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag som syftar till att komma till rätta med Finansinspektionens höga personalomsättning, särskilt vad gäller experter och chefer. I detta arbete bör behovet av skärpta karantänsregler särskilt ses över framhåller motionärerna.

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår att riksdagen lägger regeringens skrivelse till handlingarna. Vad avser Finansinspektionens personalomsättning noterar också regeringen i sin skrivelse att den är hög jämfört med hos andra statliga myndigheter. Utskottet konstaterar dock liksom regeringen att myndigheten som en följd av ökade anslag har kunnat växa de senaste åren. Utskottet noterar att regeringen avser att följa upp frågan inom ramen för myndighetsstyrningen och ser därför inga skäl för riksdagen att ta några ytterligare initiativ med anledning av förslaget i motionen. Utskottet avstyrker därmed motionsyrkandet.

Reservation

Riksrevisionens rapport om Finansinspektionens arbete för att motverka intressekonflikter (V, KD)

av Ulla Andersson (V) och Jakob Forssmed (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2020/21:3875 av Jakob Forssmed m.fl. (KD) och
lägger skrivelse 2020/21:93 till handlingarna.

Ställningstagande

Vi konstaterar att Finansinspektionen de senaste åren haft en hög personalomsättning jämfört med andra statliga myndigheter och anser att frågan behöver tas på större allvar än vad som hittills gjorts. Det omfattande personalutbyte med finansbranschen som Riksrevisionen pekar på i sin granskning kan undergräva såväl allmänhetens som branschens förtroende för Finansinspektionens förmåga att utföra sitt uppdrag. Vi ser även stora risker med att personal som haft djup insyn i myndighetens tillsynsarbete så snabbt och lätt kan övergå till att i stället hjälpa det tillsynade företaget. När myndigheten ständigt förlorar sin expertkompetens riskerar den att ligga steget efter när det gäller att ta fram och tillämpa regelverk.

Det räcker inte att endast följa upp frågan inom ramen för regeringens myndighetsstyrning av Finansinspektionen. Regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag som syftar till att komma till rätta med Finansinspektionens höga personalomsättning.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Skrivelsen

Regeringens skrivelse 2020/21:93 Riksrevisionens rapport om Finansinspektionens arbete för att motverka intressekonflikter.

Följdmotionen

2020/21:3875 av Jakob Forssmed m.fl. (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag som syftar till att komma till rätta med den höga personalomsättningen hos Finansinspektionen och tillkännager detta för regeringen.